

Яровий Вадим Федорович,
*доцент кафедри туризму Херсонського
державного університету, к.е.н., доцент*

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТУРИСТИЧНИХ КЛАСТЕРІВ В УКРАЇНІ

За класичними підходами економічної теорії, напрямів агрегації та формування кластерів виділяють принаймні два: взаємозв'язки між кластерним партнерством й конкурентоспроможністю фірм та галузей діяльності; компактним територіальним розміщенням. Так, за визначенням М. Портера, яке стало класичним, кластер – це «географічно» сконцентрована група взаємопов'язаних компаній, спеціалізованих постачальників, постачальників послуг, фірм у суміжних галузях, а також пов'язаних з їх діяльністю організацій, які конкурують і при цьому здійснюють спільну споріднену діяльність [1, с. 268].

На нашу думку, ефективним для синергії туристичної галузі є інновації (особливо процесні), які можуть стати інтегруючим інструментом в єдиному металогістичному ланцюзі її розширеного відтворення та мати спеціальну форму інноваційного кластера [2, с. 42]. У чинному законодавстві України поняття “кластер” досі ще не знайшло свого належного відображення, хоча в проектах стратегій розвитку регіонів та окремих сфер діяльності в національному масштабі це поняття вже позиціонується.

Так, важливим кроком на шляху впровадження кластерної моделі розвитку економіки України є розроблення проектів Концепції створення кластерів в Україні та Концепції Національної стратегії формування та розвитку транскордонних кластерів. У проекті Концепції створення кластерів в Україні визначено чотири види кластерів, у тому числі й туристичний кластер. У проекті Концепції національної стратегії формування та розвитку транскордонних кластерів також наголошено на пріоритетності формування транскордонних туристичних кластерів.

Проте ці документи поки що не отримали схвалення Верховної Ради України, але започаткували процес формування інституційного середовища для реалізації кластерної моделі розвитку економіки й туристичної галузі зокрема. З позицій чинного законодавства України, в інноваційній сфері “кластер” підпадає під класифікацію «інноваційна структура». Порядок створення і функціонування інноваційних структур регламентується Постановою Кабінету міністрів України від 22.05.1996 р. № 549 «Про затвердження Положення про порядок створення і функціонування технопарків та інноваційних структур інших типів» [3].

Згідно абз. 1 п. 2 цього документу, «інноваційна структура – це юридична особа будь-якої організаційно-правової форми, яка створена відповідно до законодавства (вид А) або група юридичних осіб, яка діє на основі договору

про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів її учасників (вид Б), з визначеними галуззю діяльності та типом функціонування, орієнтованим на створення та впровадження наукоємної конкурентоспроможної продукції».

Відповідно до п. 4 Порядку визначено, що ініціатором створення інноваційної структури можуть бути центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, організації незалежно від форм власності.

Світова практика переконує, що в становленні та функціонуванні кластерів важливу роль відіграють наукові та освітні установи (найчастіше – навчальні заклади). Тому, враховуючи законодавчі обмеження, які існують в Україні для вищих навчальних закладів відносно можливості ведення господарської діяльності, кластери в Україні за участі навчальних закладів можна створювати у вигляді інноваційної структури Б-виду. У підсумку, формування конкурентоспроможного туристичного кластера призводить до створення та просування бренду туристичної дестинації як його основи [4, с. 135].

Література.

1. Портер М. Конкуренція / М. Портер; 2-е изд. – М.; СПб. – 2006. – 608 с.
2. Войнарченко М.П. Кластерні технології в системі залучення інвестицій в економіку регіонів / М.П. Войнарченко // Регіони України: можливості та перспективи розвитку: матеріали 3-го Пленуму Співки економістів України та економічного форуму / Під заг. ред. В. В. Оскольського. – К., 2004. – 68 с.
3. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Положення про порядок створення і функціонування технопарків та інноваційних структур інших типів» від 22.05.1996 р. № 549 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/549-96-n>.
4. Марченко О.А. Формирование инновационных туристических кластеров как конкурентного преимущества регионального развития туризма / О.А. Марченко // Карельский научный журнал. – Петрозаводск. – 2015. - № 1 (10). – С. 134-136.